

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL CRAIOVA
SECȚIA I CIVILĂ

Dosar nr. xxxxxx

ÎNCHEIERE

Ședința publică din 29 Octombrie 2019

Completul constituit din:

PREȘEDINTE xxxxxxxx

Judecător xxxxxxxx

Grefier xxxxxxxx

Ministerului Public Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova reprezentat de procuror

xxxxxx

XXX

Pe rol, judecarea apelului declarat de pârâtul xxxx, împotriva sentinței civile nr.xxx, pronunțată de Tribunalul Gorj, în dosarul nr. xxx, în contradictoriu cu intimatul-reclamant xxxxx, având ca obiect expropriere – dobândă legală.

La apelul nominal făcut în ședința publică, au lipsit părțile.

Procedura legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier, care învederează că părțile nu și-au exprimat un punct de vedere cu privire la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, după care,

Instanța, în raport de dispozițiile art. 519 Cod procedură civilă, având în vedere și hotărârile atașate din oficiu la dosarul cauzei, constatând că există posibilitatea apariției unei practici neunitare cu privire la soluția dată problemei de drept ce face și obiectul litigiului de față, pune în discuție din oficiu oportunitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv dacă despăgubirea stabilită în procedura exproprierii reglementată de Legea nr. 255/2010, este sau nu compatibilă cu aplicarea dispozițiilor art. 1535 Cod civil, referitoare la daunele moratorii în cazul obligațiilor bănești.

Procuror xxxx reprezentanta Ministerului Public - Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova arată că, în opinia sa, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de dispozițiile art. 519 Cod procedură civilă, în sensul că, de această chestiune de drept depinde soluționarea fondului cauzei. Este o chestiune de drept ce trebuie a fi lămurită în modalitatea pusă în discuție din oficiu de instanță întrucât practica conturată până în acest moment este neunitară, dat fiind faptul că, pe de o parte, au fost pronunțate soluții care apreciază ca fiind compatibile dispozițiile din Legea exproprierii cu cele vizând acordarea de daune moratorii, existând însă și opinia contrară. În acest sens, unele instanțe au apreciat că astfel se realizează o justă și prealabilă despăgubire în sensul dispozițiilor art. 44 din Constituția României, iar într-o chestiune similară, printr-o decizie de speță, Înalta Curte de Casație și Justiție și-a exprimat opinia că dispozițiile din legea specială a exproprierii nu sunt compatibile cu acordarea despăgubirilor pentru daune moratorii, în condițiile în care nu se poate reține o culpă, o întârziere a expropriatorului având în vedere această procedură specială. Apreciază că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 Cod procedură civilă, sens în care solicită să se dispună sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu soluționarea acestei probleme de drept.

Curtea reține cauza pentru deliberare și pronunțare asupra sesizării ÎCCJ, puse în discuție.

CURTEA

Analizând lucrările dosarului,

I. Constată admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, motivat de faptul:

1. Curtea de Apel Craiova este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;

2. De lămurirea modului de interpretare a dispozițiilor *art. 22 și art. 34 din Legea nr. 255/2010, forma în vigoare la data exproprierii, 13.10.2014, anterior modificării prin Legea nr. 233/2018, în sensul dacă acestea sunt compatibile cu aplicarea art. 1535 Cod civil, referitoare la daunele moratorii în cazul obligațiilor bănești*, depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât:

a. În speță se pune în discuție *dacă daunele moratorii* prevăzute de art. 1535 Cod civil, *se aplică sau nu și despăgubirii stabilite în procedura prevăzută de legea specială nr. 255/2010, prin hotărâre judecătorească definitivă;*

b. Apelantul-pârât a susținut că materia exproprierii este o instituție specială, guvernată de o lege specială de strictă interpretare, care nu este compatibilă cu aplicarea art. 1535 Cod civil;

c. Intimatul-reclamant a susținut în sens contrar, respectiv că noțiunea de dreaptă și prealabilă despăgubire prevăzută de Legea nr. 255/2010 și art. 44 din Constituție include și dobânda legală cuvenită expropriatului de la data emiterii deciziei de expropriere;

3. problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre; de asemenea, cauzele de această natură, ce pun în discuție acordarea dobânzii legale în cazul exproprierii reglementate de Legea nr. 255/2010 sunt relativ recente și nu ajung pe rolul Î.C.C.J. fiind soluționate definitiv în fața curților de apel; practica judiciară consultată nu este însă una bogată și nici relevantă în privința chestiunii puse în discuție, compatibilitatea textelor de lege nefiind efectiv abordată și nici analizată ca atare de instanțe.

4. problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate la 29.10.2019.

II. Pe rolul prezentei instanțe se află, în calea de atac a apelului, cererea formulată de reclamantul xxx, în contradictoriu cu pârâtul xxxxx, prin care a solicitat *obligarea pârâtului la plata dobânzii legale raportate la întreaga sumă datorată cu titlu de despăgubire, de la momentul transferul dreptului de proprietate de la expropriat la Statul Român - 14/10/2014, până la data de 11.03.2019 (data achitării despăgubirilor către reclamant).*

În fapt, s-a precizat că prin H.G. nr. 689 din 19 august 2014 privind declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate private care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Varianta de ocolire Tg-Jiu”, respectiv Anexa nr.2, s-a procedat la identificarea imobilelor proprietate privată ce fac parte din coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică, fiind cuprins și reclamantul, respectiv, poziția nr. 57 – suprafața de 751 mp.

Prin sentința civilă nr. 197 din 5 iulie 2018 a Tribunalului Gorj, definitivă prin decizia nr. 2914/13.11.2018 a Curții de Apel Craiova, ambele pronunțate în dosarul nr.880/95/2017, s-a dispus obligarea pârâtei CNAIR la plata către reclamant a echivalentului în lei al sumei de 10.878 euro - despăgubire.

A mai invocat reclamantul că s-a reținut de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului că indemnizația pentru un bun expropriat nu este neapărat egală cu valoarea intrinsecă a bunului trecut în patrimoniul statului, ci trebuie să se țină seama și de pierderea unor beneficii economice pentru reclamant, în caz contrar, suma acordată nefiind proporțională cu valoarea bunului expropriat. (CEDO, secția III, hotărârea Lallement c. Franța, 11 aprilie 2002, 46044/99).

În plus a apreciat reclamantul că o întârziere excesivă a plății indemnizației agravează pierderea financiară a persoanelor vizate, datorată efectelor devalorizării monetare, și poate fi privită la rândul său ca o atingere gravă a substanței dreptului de proprietate, afectând proporționalitatea între interesele colectivității și cele private.

Dispozițiile art. 1531 C.civ. consacră principiul reparării integrale a prejudiciului, arătând că acesta cuprinde pierderea efectiv suferită de creditor și beneficiul de care acesta este lipsit, iar prin actualizarea sumei reprezentând despăgubire se urmărește de fapt păstrarea valorii reale a obligației bănești la data efectuării plății, aceasta acordându-se cu titlu compensatoriu.

Despăgubirea este dreaptă, atunci când este de natură să acopere întreaga pierdere cauzată persoanelor afectate de măsura exproprierii, și este prealabilă, întrucât constituie o garanție acordată persoanelor îndreptățite, în ceea ce privește păstrarea aceleiași valori a obiectului patrimonial, prin care se înlocuiește dreptul real pierdut în urma exproprierii, cu o sumă certă.

Din interpretarea coroborată a dispozițiilor art.21 și art.9 alin.4 din Legea nr.225/2010, referitoare la transferul dreptului de proprietate ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii, cu art.44 alin.2 și 3 din Constituția României, care se referă la o dreptă și prealabilă despăgubire, rezultă că suma acordată poate produce dobânzi de la data emiterii deciziei de expropriere, în caz contrar, pârâtul ar putea întârzia emiterea hotărârii de acordare a despăgubirilor, prejudiciind reclamantul, fiind aplicabile așadar dispozițiile art.1535 alin.1 C.civ., potrivit cărora în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență creditorul are dreptul la daune moratorii de la scadență până la momentul plății, în cuantumul convenit de pârât sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără să dovedească vreun prejudiciu.

A mai considerat reclamantul că dobânda legală reprezintă o sancțiune sub forma daunelor moratorii pentru neexecutarea la termen a obligației de plată, care se acordă cu titlu de reparare a prejudiciului cauzat prin întârziere și acoperă beneficiul nerealizat, fără a se cere părții să dovedească vreun prejudiciu.

Nivelul dobânzii legale a fost stabilit, de asemenea, prin lege, respectiv O.G. nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar.

În raport de aceste considerente, a apreciat că este îndreptățit la acordarea dobânzii legale aferente despăgubirii stabilite, calculată de la data de 13.10.2014, când a fost emisă decizia de expropriere, până la data plății efective.

În drept, au fost invocate prevederile legii nr. 33/1994 și legii nr. 255/2010.

Xxxx, prin reprezentantul său legal, în calitate de pârât, a formulat *întâmpinare*, solicitând respingerea cererii ca neîntemeiată pentru următoarele motive:

În fapt, pârâtul a arătat că prin Hotărârea de Guvern nr. 689/19.08.2014 s-a aprobat declanșarea procedurilor de expropriere a imobilelor proprietate privată ce constituie coridorul de expropriere al lucrărilor de utilitate publică de interes național „Varianta de ocolire Târgu Jiu”, iar în lista, anexa ce face parte integrantă din aceasta, cuprinzând imobilele supuse exproprierii se regăsesc și terenul în suprafață de 790 mp (poziția 446 din Anexa 2 la HG 689/2014).

În acest sens a fost emisă Decizia de expropriere nr.1038/13.10.2014 modificată ulterior prin Decizia nr.660/14.07.2015, prin care se stipulează faptul că acest document reprezintă titlu executoriu fără alte formalități pentru predarea bunurilor imobile.

Constituția României consacră în cadrul art.44 dreptul la proprietate privată. Astfel, „nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii ca dreaptă și prealabila despăgubire”.

Finalitatea procedurii de expropriere este aceea de a stabili o dreaptă (justă) despăgubire, în condițiile în care exproprierea reprezintă o ingerință permisă nu numai de art. 44 din Constituție, dar și de art.1, Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în măsura în care este fundamentată pe o cauză de utilitate publică.

Or, o dreaptă sau justă despăgubire presupune acordarea proprietarului expropriat a prețului pe care l-ar fi încasat în cazul în care ar fi vândut de bună voie terenul, acesta fiind prețul pieții, adică prețul cu care se vând sau se cumpără, în mod obișnuit astfel de terenuri.

Fiind în realitate o vânzare forțată, în care consimțământul vânzătorului nu este cerut de lege, în considerarea efectelor general benefice a utilității publice căreia va fi afectat imobilul, este firesc ca despăgubirea pentru bunul expropriat să cuprindă doar un preț echivalent cu prețul la care s-ar fi vândut, în mod normal bunul, în cazul unei vânzări obișnuite, consimțite de ambele părți, dar și eventualul prejudiciu cauzat proprietarului-vânzător reprezentat inclusiv de eventualul beneficiu de care a fost lipsit ca urmare a unei exproprieri intempestive, în raport de lucrările realizate și care urmează să aducă un beneficiu cert și previzibil.

A mai arătat că Tribunalul Gorj a stabilit contravaloarea despăgubirii exproprierii prin sentința civilă nr.197/05.07.2018 rămasă definitivă prin decizia nr.2914/13.11.2018 a Curții de Apel Craiova, pronunțate în dosarul 880/95/2017, reclamantul Xxxx solicitând plata sumei de 70.000 lei - contravaloarea terenurilor ce formează obiectul exproprierii realizate de către pârâtă la care se adaugă restul de teren rămas ce nu mai poate fi folosit de către reclamanți, la plata sumei de 30.000 euro, echivalent în lei cu titlu de daune, reprezentând contravaloarea prejudiciului cauzat urmare a exproprierii și la plata cheltuielilor de judecată.

Or, atât Tribunalul Gorj cât și Curtea de Apel, au analizat petitele cererii de chemare în judecată. Dacă Tribunalul Gorj a reținut că nu poate fi primită susținerea reclamanților în sensul acordării despăgubirilor calculate în euro, transformate în lei la data plății, întrucât, așa cum rezultă din decizia nr.380/2015 a Curții Constituționale, valoarea bunurilor expropriate nu poate fi alta decât cea stabilită la momentul contemporan realizării transferului dreptului de proprietate, deci la data de 13.10.2014.

În schimb, Curtea de Apel a analizat foarte pe larg chestiunea dedusă judecații. În acest sens, Curtea a reținut dispozițiile art. 26 alin.1 din Legea 33/1994 stabilesc că despăgubirea se compune din valoarea reală a imobilului și din prejudiciul cauzat proprietarului sau altor persoane îndreptățite, iar conform alin.2 la calcularea cuantumului despăgubirilor, experții precum și instanța vor ține seama de prețul cu care se vând, în mod obișnuit, imobilele de același fel în unitatea administrativ-teritorială, la data întocmirii raportului de expertiză precum și de daunele aduse proprietarului sau, după caz, altor persoane îndreptățite, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia.

Astfel instanța de judecată este investită să stabilească despăgubirea conform dispozițiilor art.21-27 din Legea 33/1994 privind exproprierea pentru cauză publică, dispoziții care reglementează o procedura specială pentru stabilirea de către instanță a despăgubirilor pentru expropriere, procedură care urmărește respectarea, cu strictețe, de către instanță a următorilor pași: numirea de către instanță a unei comisii formate din trei experți, care vor întocmi un raport de expertiză tehnică judiciară în specialitatea evaluării imobiliare având ca obiectiv principal stabilirea cuantumului despăgubirilor pentru imobilul expropriat; la calcularea cuantumului despăgubirilor, experții, precum și instanța vor ține seama de prețul cu care se vând, în mod obișnuit, imobilele de același fel în unitatea administrativ-teritorială, la data transferului dreptului de proprietate precum și daunele aduse proprietarului sau după caz altor persoane îndreptățite, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia.

În această ordine de idei, a considerat că reclamantul face o interpretare eronată a dispozițiilor legale, în condițiile în care aceștia beneficiază de despăgubirea acordată de Statul Român în condițiile impuse atât de lege cât și de hotărârile judecătorești.

Mai mult decât atât, a învederat instanței faptul că prevederile art. 1535 Cod Civil nu își au aplicarea în speța dedusă judecătii, având în vedere că materia exproprierii este o instituție specială, guvernată de o lege specială de strictă interpretare. În speța de față atât contravaloarea despăgubirii cât și întinderea prejudiciului au fost deja stabilite prin hotărâre judecătorească.

Astfel, pentru motivele mai sus arătate pârâtul a solicitat respingerea acțiunii formulate de reclamantul Xxxx.

În drept a invocat dispozițiile art.205-208 Cod procedură civilă, Legea nr. 255/2010 și HG nr. 53/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 255/2010.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

Deși au fost legal citate cu această mențiune, părțile nu au formulat puncte de vedere cu privire la dezlegarea problemei de drept.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată.

1. Redarea normelor de drept interne.

Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, forma în vigoare la data de 13.10.2014,

„Art. 21 - (1) Soluționarea cererilor de expropriere este de competența tribunalului județean sau a Tribunalului București în raza căruia este situat imobilul propus pentru expropriere.

(2) Tribunalul va fi sesizat de expropriator pentru a se pronunța cu privire la expropriere, în cazul în care nu s-a făcut întâmpinare împotriva propunerii de expropriere sau dacă această cale de atac a fost respinsă în condițiile art. 18 - 20.

Art. 22 - Președintele instanței va fixa termen și va dispune citarea proprietarilor sau, după caz, a posesorilor, a altor titulari de drepturi reale sau a oricăror persoane cunoscute care pot justifica un interes legitim asupra imobilelor propuse a fi expropriate.

Art. 23 - (1) Soluționarea cererii de expropriere se face cu participarea obligatorie a procurorului.

(2) Instanța va verifica dacă sunt întrunite toate condițiile cerute de lege pentru expropriere și va stabili cuantumul despăgubirilor și suma convenită fiecărei părți din cele menționate la art. 22. Hotărârea este supusă căilor de atac prevăzute de lege.

Art. 24 - (1) În cazul în care părțile se învoiesc în fața instanței asupra exproprierii și asupra despăgubirii, aceasta va lua act de învoială și va pronunța o hotărâre definitivă.

(2) Atunci când părțile sau numai unele dintre acestea se învoiesc doar cu privire la expropriere, dar nu și asupra despăgubirii, instanța va lua act de învoială și va stabili despăgubirea.

(3) În cazul în care una sau mai multe părți titulare de drepturi asupra imobilelor, deși legal citate, nu s-au prezentat, instanța va putea hotărî în lipsă.

(4) În cazul în care expropriatorul cere exproprierea numai a unei părți de teren sau din construcție, iar proprietarul cere instanței exproprierea totală, instanța va aprecia, în raport cu situația reală, dacă exproprierea în parte este posibilă. În caz contrar, va dispune exproprierea totală.

Art. 25 - Pentru stabilirea despăgubirilor instanța va constitui o comisie de experți compusă dintr-un expert numit de instanță, unul desemnat de expropriator și un al treilea din partea persoanelor care sunt supuse exproprierii.

Art. 26 - (1) Despăgubirea se compune din valoarea reală a imobilului și din prejudiciul cauzat proprietarului sau altor persoane îndreptățite.

(2) La calcularea cuantumului despăgubirilor, experții, precum și instanța vor ține seama de prețul cu care se vând, în mod obișnuit, imobilele de același fel în unitatea administrativ-teritorială, la data întocmirii raportului de expertiză, precum și de daunele aduse proprietarului sau, după caz, altor persoane îndreptățite, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia.

(3) Experții vor defalca despăgubirile cuvenite proprietarului de cele ce se cuvin titularilor de alte drepturi reale.

(4) În cazul exproprierii parțiale, dacă partea de imobil rămasă neexpropriată va dobândi un spor de valoare ca urmare a lucrărilor ce se vor realiza, experții, ținând seamă de prevederile alineatului precedent, vor putea propune instanței o eventuală reducere numai a daunelor.

Art. 27 - (1) Primind rezultatul expertizei, instanța îl va compara cu oferta și cu pretențiile formulate de părți și va hotărî.

(2) Despăgubirea acordată de către instanță nu va putea fi mai mică decât cea oferită de expropriator și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat sau de altă persoană interesată."

Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, forma în vigoare la data de 13.10.2014, anterior modificării prin Legea nr. 233/2018,

„Art. 22 - (1) Expropriatul nemulțumit de cuantumul despăgubirii prevăzute la art. 19 se poate adresa instanței judecătorești competente în termenul general de prescripție, care curge de la data la care i-a fost comunicată hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii, sub sancțiunea decăderii, fără a putea contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra imobilului supus exproprierii, iar exercitarea căilor de atac nu suspendă efectele hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii și transferului dreptului de proprietate.

(2) Termenul în care moștenitorii expropriatului defunct se pot adresa instanței judecătorești curge de la data acceptării succesiunii.

(3) Acțiunea formulată în conformitate cu prevederile prezentului articol se soluționează potrivit dispozițiilor art. 21 - 27 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, în ceea ce privește stabilirea despăgubirii.

(4) Atât procedura de expropriere, cât și obiectivele de utilitate publică ce fac obiectul prezentei legi nu pot fi suspendate sau sistate la cererea vreunei persoane care invocă existența unor litigii privind posesia ori proprietatea imobilului expropriat.

Art. 34 - Dispozițiile prevăzute mai sus se completează în mod corespunzător cu prevederile Legii nr. 33/1994, precum și cu cele ale Codului civil și ale Codului de procedură civilă, în măsura în care nu contravin prevederilor prezentei legi."

Art. 1.535 Cod civil - Legea nr. 287/2009 - Daunele moratorii în cazul obligațiilor bănești

„(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, în cuantumul convenit de părți sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic.

(2) Dacă, înainte de scadență, debitorul datoră dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadență.

(3) Dacă nu sunt datorate dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală, creditorul are dreptul, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit."

2. Punctul de vedere al completului de judecată.

În ceea ce privește Curtea de Apel Craiova, până la acest moment, există o practică unitară, însă *nuanțată*, în sensul că expropriatorul datorează, de principiu, dobândă legală, de la data solicitată de expropriat, de regulă data emiterii deciziei de expropriere, pentru întreaga sumă stabilită cu titlu de despăgubire prin hotărâre judecătorească.

Cu toate acestea, prezentul complet apreciază că, în materia exproprierii, în raport de circumstanțele de fapt și de drept specifice acestei proceduri, este cel puțin discutabil dacă, în cazul despăgubirii stabilite prin hotărâre judecătorească definitivă, se poate considera că expropriatorul datorează dobândă legală, calculată pentru întreaga sumă stabilită ulterior de instanță, de la un moment anterior, respectiv de la data emiterii deciziei de expropriere.

Astfel, se poate accepta că, potrivit art. 1535 alin. 1 Cod Civil, de principiu, creditorul unei sume de bani care nu este plătită la scadență, are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății.

Cu toate acestea, în condițiile în care despăgubirea cuvenită expropriatului a fost stabilită de instanță, prin hotărâre judecătorească definitivă, în procedura reglementată de legea specială nr. 255/2010, creanța devenind certă, lichidă și exigibilă la momentul rămânerii definitive a hotărârii, nu se poate accepta totuși că dobânda legală calculată la această sumă, dacă ar fi datorată, ar putea curge de la un moment anterior, respectiv cel al emiterii deciziei de expropriere.

3. Prezentarea jurisprudenței proprii instanțe.

Curtea de Apel Craiova a considerat, potrivit practicii unitare, însă *nuanțate*, până la acest moment, pe de o parte, că:

„În finalul motivelor de apel, apelantul pârât a susținut, legat de conținutul sentinței apelate, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 1535 cod civil deoarece materia exproprierii este guvernată de o lege specială, aplicabilă cu prioritate, de strictă interpretare, iar valoarea despăgubirii a fost deja stabilită. Acestea sunt singurele susțineri din apel care fac obiectul analizei Curții.

Potrivit art. 476, art. 477 și art. 478 cod procedură civilă apelul are efect devolutiv, în sensul că provoacă o nouă judecată asupra fondului cauzei, însă limitele acestui efect sunt determinate de ceea ce s-a apelat și de ceea ce s-a supus judecății la prima instanță. Instanța de apel este obligată să analizeze fondul cauzei numai în limitele stabilite, expres sau tacit, de către apelant, prin motivele de apel, fără a avea posibilitatea să aprecieze legalitatea sau temeinicia hotărârii apelate în raport de aspectele care nu au fost invocate. Aceasta semnifică faptul că instanța de apel va fi ținută să judece în limitele criticilor formulate prin motivele de apel, reluând judecata doar asupra problemelor de drept sau de fapt criticate de apelant.

Raportând aceste dispoziții legale la speță, se constată că apelantul nu a criticat întinderea dobânzii la care a fost obligat, respectiv data de la care prima instanță a dispus aplicarea dobânzii legale, ci doar a pus în discuție îndreptățirea reclamantului de a solicita dobânda, în condițiile în care cuantumul despăgubirii a fost deja stabilit prin hotărâre definitivă.

Curtea constată că nu este fondată critica vizând inaplicabilitatea în speță a dispozițiilor art. 1535 cod civil.

Astfel, potrivit art. 34 din Legea 255/2010, dispozițiile acestei legi se completează în mod corespunzător cu prevederile Legii nr. 33/1994, precum și cu cele ale Codului civil și ale Codului de procedură civilă, în măsura în care nu contravin prevederilor legii.

Prin urmare, legea specială în materie de expropriere nu exclude aplicabilitatea dispozițiilor de drept comun cuprinse în codul civil, ci impune completarea normelor speciale cu cele de drept comun care nu sunt contrare. Acesta este, de altfel, și un principiu general în

materie de legiferare, rezultat și din dispozițiile art. 16 din Legea 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit cu care „în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative. Pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere”.

Totodată, art. 15 alin 2 și 3 din același act normativ stabilește că se determină caracterul special al unei reglementări în funcție de obiectul acesteia, circumstanțiat la anumite categorii de situații, și de specificul soluțiilor legislative pe care le instituie iar reglementarea este derogatorie dacă soluțiile legislative referitoare la o situație anume determinată cuprind norme diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri.

Aceasta presupune că norma cu caracter general rămâne aplicabilă și în anumite domenii, reglementate expres prin lege specială, continuând să fie obligatorie, iar atunci când legiuitorul a exceptat o anumită reglementare generală de la aplicare, aceasta rezultă din aceea că legea specială conține prevederi derogatorii. Înlăturarea de la aplicare a legii generale ori de câte ori există o dispoziție specială într-o materie dată, nu trebuie să fie expresă, fiind de la sine înțeleasă, întrucât este consecința directă a principiului specialia generalibus derogant. În mod corespunzător, legea generală se aplică și în domeniile speciale, dacă nu există contrarietate.

Aceste principii de aplicare a legii îndreptătesc instanța să înlăture apărarea pârâtei în sensul că în materie de expropriere se aplică doar legea specială, fiind evident că rămân aplicabile orice chestiuni de drept care sunt cuprinse în codul civil și nu sunt contrare prevederilor din legea specială a exproprierii.

Dispozițiile art. 1535 cod civil sunt norme cu caracter general, aplicabile raporturilor obligaționale, indiferent dacă izvorul acestor obligații îl constituie legi speciale, întrucât codul civil este lege generală iar dispozițiile arătate reglementează daunele moratorii în cazul oricăror obligații bănești.

Legea 255/2010 a fost aplicată, ca lege specială, în dosarul nr. 946/95/2017, de instanța care a determinat cuantumul despăgubirilor datorate de pârât pentru expropriere de la reclamant a unei suprafețe de teren iar ca urmare, pârâtul a devenit debitorul unei obligații certe, lichide și exigibile. Între reclamant și pârât a fost stabilit, prin legea specială, un raport obligațional, în cadrul căruia pârâtul datorează o sumă de bani, caz în care creditorul obligației de plată are dreptul la daune moratorii sub forma dobânzii legale, aplicată la suma datorată de creditor. Chiar dacă aceste dobânzi nu sunt prevăzute expres prin Legea 255/2010, ele pot fi pretinse de creditor în temeiul codului civil, deoarece dispozițiile art. 1535 cod civil nu sunt contrare celor din legea specială cât timp și în cadrul acesteia se instituie regula reparării integrale a prejudiciului suferit de expropriat.

Mai mult, după cum s-a arătat, după stabilirea cuantumului despăgubirilor și, deci, a prejudiciului suferit prin expropriere, statul devine un simplu debitor, aflat pe poziție de egalitate juridică față de creditorul său și poate fi obligat la daune moratorii pentru executarea cu întârziere a obligației de plată.

Concluzia care se impune este aceea că dispozițiile art. 1535 cod civil sunt aplicabile în speță, critica din apel nefiind întemeiată.

Curtea subliniază încă o dată că prin motivele de apel pârâtul nu a criticat modul în care aceste dispoziții au fost aplicate, respectiv care este data de la care datorează dobânda legală, așa încât instanța de control judiciar nu poate depăși limitele investirii sale și nu poate analiza legalitatea sentinței și sub acest aspect.

Acest punct de vedere a fost expus în decizia nr. 2445/2019 din 19.09.2019 (atașată prezentei).

Iar, pe de altă parte, că:

„Prin HG 689/19.08.2014 s-a aprobat declanșarea procedurilor de expropriere pentru imobilele proprietate privată care constituie coridorul de expropriere al lucrării de utilitate publică de interes național „Varianta de ocolire Tg Jiu”, în anexa nr.2 figurând și reclamantul care urma a fi expropriat de imobilele cu destinație teren 84 mp respectiv 439 mp.Ulterior s-a emis decizia de expropriere nr.1038/13.10.2014.

Pârâtul apelant ,prin hotărârile 35 și 36/20.01.2017 ,emise urmare a sentinței civile nr.70/14.03.2016 a Tribunalului Gorj definitivă prin decizia 4128/10.10.2016 a Curții de Apel Craiova ,a stabilit despăgubirea aferentă terenului expropriat ca fiind 1848 lei pentru suprafața de 84 mp și 9658 lei pentru suprafața de 439 mp.

În urma contestării acestei despăgubiri ,prin decizia civilă 2298/20.09.2018 a Curții de Apel Craiova,pârâtul a fost obligat la plata sumei de 7322 euro la cursul BNR în lei la data plății

Potrivit art.44 al. 3 din Constituție ,nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică ,stabilită potrivit legii ,cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

Despăgubirea este dreaptă atunci când este de natură să acopere întreaga pierdere cauzată persoanelor afectate de măsura exproprierii și este prealabilă întrucât constituie o garanție acordată persoanelor îndreptățite ,în ceea ce privește păstrarea aceleiași valori a obiectului patrimonial ,prin care se înlocuiește dreptul real pierdut în urma exproprierii,cu o sumă certă.

Cu privire la etapele procedurii de expropriere ,legea 255/2010 prevede că etapa consemnării sumei individuale reprezentând plata despăgubirii pentru imobilele care fac parte din coridorul de expropriere este anterioară etapei în care se realizează transferul dreptului de proprietate.

Astfel art.9 al.4 prevede că (4) Transferul dreptului de proprietate asupra imobilelor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și în administrarea expropriatorului operează de drept la data emiterii actului administrativ de expropriere de către expropriator, ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii.

Din analiza normelor legale care reglementează procedura de expropriere ,reiese că efectul translativ de drept real al hotărârii de expropriere este afectat de o condiție ,aceea ca expropriatorul să fi consemnat la dispoziția expropriatului sumele aferente despăgubirii ,prin această modalitate de reglementare fiind respectate imperativele constituționale cuprinse în art.44 al.3 ,ca despăgubirea să fie prealabilă exproprierii.

Potrivit art.21 din legea 255/2010 ,în termen de cel mult 90 de zile de la data emiterii hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirilor, expropriatorul efectuează, prin transfer bancar sau numerar, plata despăgubirilor către titularii drepturilor de proprietate asupra imobilelor expropriate sau consemnarea acestora, potrivit prevederilor prezentei legi.

Din interpretarea coroborată a dispozițiilor art.21 și art.9 al.4 din legea 255/2010,referitoare la transferul dreptului de proprietate ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii ,cu art.44 al.3 Constituția României ,care se referă la o dreaptă și prealabilă despăgubire ,rezultă că suma acordată poate produce dobânzi de la data emiterii deciziei de expropriere .

În caz contrar ,pârâtul poate întârzia emiterea hotărârii de acordare a despăgubirilor (care în speță a fost efectuată ca urmare a pronunțării unei hotărâri judecătorești),prejudiciind reclamantul. *Ca urmare Curtea constată că în mod corect prima instanță a reținut că în cauză sunt aplicabile dispozițiile art.1535 al.1 cod civil ,potrivit cărora în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență ,creditorul are dreptul la daune moratorii de la scadență până la momentul plății ,în cuantumul convenit de părți sau în lipsă ,în cel prevăzut de lege ,fără să dovedească vreun prejudiciu.*

Dobânda legală reprezintă o sancțiune sub forma daunelor moratorii pentru neexecutarea la termen a obligației de plată a despăgubirii stabilită pentru expropriere ,care se acordă cu titlu de reparare a prejudiciului cauzat prin întârziere .

În raport de aceste considerente, Curtea constată că prima instanță în mod corect a stabilit că reclamantul este îndreptățit la acordarea dobânzii legale aferente despăgubirii stabilite, calculată de la data emiterii deciziei de expropriere.”

Acest punct de vedere a fost expus în decizia nr. 2233/2019 din 03.09.2019 (atașată prezentei).

VI. Prezentarea jurisprudenței naționale apreciată a fi relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei.

În țară au fost identificate soluții în sensul opiniei Curții de Apel Craiova, respectiv s-a apreciat că dispozițiile Legii nr. 255/2010 și cele prevăzute de art. 1535 Cod Civil sunt compatibile.

S-a reținut de către aceste instanțe, în principiu, că:

„Dobânzile, reprezentând daune-interese moratorii pentru întârzierea plății ar fi cuvenite, în baza art. 1535 Cod civil, chiar și în situația în care, contestarea sumei de către expropriat s-ar fi dovedit neîntemeiată, având în vedere că dreptul acestuia de a se adresa instanței este un drept constituțional, care nu poate afecta dreptul la despăgubirea prealabilă pentru imobilul de care a fost expropriat. Cu atât mai mult, în situația de față, când s-a dovedit că despăgubirea oferită este inferioară valorii imobilului expropriat, demersul efectuat de reclamantă în justiție apare ca fiind justificat, întârzierea plății nefiindu-i imputabilă.”

„Cât privește acordarea dobânzilor legale, Curtea apreciază că acestea se cuvin reclamantilor, în aplicarea principiului reparării integrale a prejudiciului, instituit conform art. 1531 din Codul Civil, aplicabilă de la momentul cererii de chemare în judecată, conform art. 1536 din Codul Civil, respectiv de la data punerii în întârziere.”

În acest mod s-a apreciat de către: Curtea de Apel Brașov – decizia nr. 590/29.04.2015 menținută prin decizia nr. 894/Ap/08.07.2015; Curtea de Apel București – decizia nr. 813 A/02.07.2018.

Soluția contrară a fost adoptată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția I Civilă care, în materia exproprierii reglementate de Legea nr. 33/1994, a reținut, de principiu că, *în ceea ce privește dobânda legală pentru executarea cu întârziere a obligației de plată a despăgubirii, aceasta nu poate intra în categoria prejudiciilor din expropriere la care se referă teza a II-a alin. (1) și (2) din art. 26 al Legii nr. 33/1994. Aceasta, întrucât mecanismul conceput de legiuitor al derulării procedurii exproprierii, care include posibilitatea pentru cel expropriat de a contesta despăgubirea oferită de expropriator și deschide calea ca aceasta să fie determinată pe cale judiciară chiar și după ani de zile de la realizarea obiectivului de utilitate publică, nu justifică reținerea unei „întârzieri” din partea expropriatorului în plata sumei de bani datorată cu titlu de despăgubire, de vreme ce momentul determinării definitive a acesteia se acceptă (de ambele părți) că poate avea loc mult mai târziu decât cel al exproprierii efective.* - Secția I civilă, decizia nr. 147 din 30 ianuarie 2019

VII. Evidențierea caracterului neunitar al jurisprudenței naționale consultate.

Din analiza soluțiilor de mai sus se poate observa că există posibilitatea reală și concretă a apariției unei practici neunitare în chestiunea pusă în dezbatere.

VIII. Alte aspecte apreciate a fi relevante.

Soluția contrară de speță a ÎCCJ a fost pronunțată în aplicarea dispozițiilor Legii nr. 33/1994 și nu ale Legii nr. 255/2010, astfel apreciem că nu se poate considera că ÎCCJ a statuat deja în chestiunea de drept ridicată.

Cu toate acestea, similitudinea evidentă și indiscutabilă a celor două reglementări în materie de expropriere, mai ales în condițiile în care se prevede expres că Legea nr. 255/2010 se completează cu Legea nr. 33/1994, nu permite ca în situații identice soluțiile să fie diametral opuse. Or, dacă procedura exproprierii reglementată de Legea nr. 33/1994 nu este compatibilă cu obligarea la plata dobânzii legale pentru executarea cu întârziere a obligației de plată, nu există argumente juridice solide care să susțină că soluția ar putea fi alta în cazul exproprierii reglementate de Legea nr. 255/2010. Tocmai pentru a preveni și preîntâmpina apariția unei practici divergente în materia exproprierii, instanța a considerat oportună sesizarea ÎCCJ pentru a da o rezolvare de principiu chestiunii de drept puse în dezbatere.

Posibila practică neunitară poate viza atât compatibilitatea Legii nr. 255/2010 cu aplicarea art. 1535 Cod civil, cât și subsecvent, modul de interpretare al acestor din urmă prevederi, în sensul stabilirii datei la care creanța reprezentând despăgubire devine certă, lichidă și exigibilă.

IX. Se vor anexa prezentei sesizări hotărârile judecătorești la care s-a făcut referire.

Raportat la soluția adoptată mai sus, în baza dispozițiilor art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă, va fi suspendată judecata prezentei cauze.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE

În temeiul dispozițiilor art. 519 și art. 520 alin. 1 Cod procedură civilă, dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept – *în interpretarea și aplicarea art. 22 și art. 34 din Legea nr. 255/2010, forma în vigoare la data exproprierii, 13.10.2014, anterior modificării prin Legea nr. 233/2018, coroborate cu art. 21-27 din Legea nr. 33/1994, se consideră că despăgubirea stabilită în procedura prevăzută de legea specială, prin hotărâre judecătorească definitivă, este compatibilă sau nu cu aplicarea dispozițiilor art. 1535 Cod civil, referitoare la daunele moratorii în cazul obligațiilor bănești.*

În temeiul art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă, dispune suspendarea judecării apelului declarat de pârât.

Înaintează prezenta încheiere, însoțită de hotărâri judecătorești.

Pronunțată în ședința publică din 29 Octombrie 2019.

Președinte,
XXXXXX

Judecător,
XXXXXX

Grefier,
XXXXXX